

The Icing on the Cake

Source 1: גמרא
שבת דף קמ"ו

שבת

קמו ע"א

א משנה - שובר אדם את החבית לאכול הימנה גרוגרות, ובלבד שלא יתכוין לעשות כלי. ואין נוקבין מגופה של חבית - דברי רבי יהודה, וחכמים מתירין. ולא יקבנה מצדה, ואם היתה נקובה - לא יתן עליה שעוה, מפני שהוא ממרח. אמר רבי יהודה: גמעשה בא לפני רבן יוחנן בן זכאי בערב, ואמר: חוששני לו מחטאת.

שהוא ממרח - ויש כלן נוסוס מווסק.

קמו ע"ב

ג "ואם היתה נקובה וכו'". מישחא; רב אסר, ושמואל שרי. מאן דאסר - גזרינן משום שעוה, ומאן דשרי - לא גזרינן.

משחא - שנין עב. אסור - למרחו.

Source 2: רמב"ם
הלכות שבת פרק כ"ג

יא הממרח^ס רטיה בשבת - חייב משום מוחק את העור, לפיכך אין סותמין נקב בשעוה^ס וכיוצא בה, שמא ימרח^ס; ואפלו בשמן אין סותמין את הנקב, גזרה: משום שעוה.

הלכות שבת סימן שיר

יא אָסור (י) לתן

(מה) שְׁעוּה או שְׁמֵן עב בְּנֶקֶב הַחֲבִית לְסַתְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא (מו) מְמַרְח (פרש הערוף, סיכה משיחה טיחה מריחה שיעה עגן אחד הוא), "אָבֵל בַּשָּׂר דְּבָרִים דְּלִית בֵּהּ מְשׁוּם מְרוּחַ (הואיל ואין היין יוצא אז) (בי) (מו) מִתֵּר.

Source 3: שלחן ערוך
אורח חיים

משנה ברורה

יא (מה) שְׁעוּה או שְׁמֵן עב. אף-על-גב דאין מרוח בשמן, אסור, (לו) דגזרינן אטו שעוה. ודוקא שמן עב, כיון דשינף בו קצת מרוח, אחי לאחלופי. והאי שעוה (לח) צריך לומר דהכינו לתשמיש מאתמול, דאם לא-כן בלאו הכי אסור משום מקצה, דלאו פלי הוא, וכשהכינו לכה מתר לטלטלו, ולא גזרינן שמא ידבקנו לכחל או לדבר אחר, דאף אם ידבק אינו אלא מדבקנו, שמא ימרח בעת הדבוק. שמן וחלב (לט) דינו כשעוה: (מו) מְמַרְח. וכיון דהוא משום חשש מרוח, אסור אפלו אם אין מכניס השמן בתוך הנקב אלא בהנחה בעלמא על-גב מלמעלה, וגם אין חלוק בזה בין תלמיד-חכם לעם-הארץ [אחרונים]:

הלכות שבת סימן שמו

יא הלא ישפשוף ברגליו רק (מט) על-גבי (טו) קרקע משום דמשנה גמות, *אכל מתר לדרסו לפי תמו שאינו מתפנן למרח ולהשוות גמות, (ג) ואף-על-גב דממילא ממרח הוא, כי לא מכון (נא) *שרי משום (י) מאיסותא:

משנה ברורה יא (מט) על-גבי קרקע. ועל-גבי רצפה, תליא בפלגתא דסימן שלו סעיף

ב גבי כבוד הבית במרצף, עין שם, ולהרמ"א דאוסר שם בכל גוני, (עו) הוא הדין הקא דאסור אף על-גבי רצפה, ועל-גבי ספסל לכלי עלמא שרי, דלא שיק בזה אשוויי גמות, (עו) ומשום מרוח גופא ליכא למיסר, דלא שיק מרוח אלא כשממרח אינה דבר על-גבי חבירו וכנתו שיתמרח, אכל פאן רוצה שיהיה נבלע: (ג) ואף-על-גב דממילא וכו'. כלומר, (עט) דלפעמים מרחה, ואיכא למחש שמא ישפח ויכון וישנה גמות, כמו שכתוב סימן שב סעיף ו, מכל מקום הקא שרי משום מאיסותא: (נא) שרי משום מאיסותא. אף-על-פי שקצת שדורס על הרק מצוי שמשפשוף גם-כן מצט, אף-על-פי-כן התירו משום מאיסותא, (עט) כיון דלא משפשוף הנה והנה ולא הוי פסיק רישה. ודוקא כשהוא בדרך הלוחו, אף שהוא מתפנן לדרס על הרק אכל אינו מתפנן למרחו, (פ) אכל אסור לילך למקום הרק כדי לדרס עליו, דנה אינו נקרא לפי תמו, אלא ילך ויצייג רגלו על הרק ויזהר שלא ישפשוף כלל, דנה מתר בכל גונא. כתב המגן אברהם: האידנא דליכא דקפיד ברק משום מאיסותא, צריך לנהר שלא יהיה שום שפשוף כשדורס עליו, רק יציג רגלו על הרק. ובלחה היוצאת מן הפה או מן החטם, ודאי איכא מאיסותא ושרי לדרסו לפי תמו, ובבית-הכנסת אפלו ברק שרי לדרס עליו לפי תמו, דנהגין בו כבוד, וכדלעיל בסימן צ סעיף יג, ונראה דאפלו בביתו כשהוא מרצף אין להחמיר ברק יותר מבלחה:

Source 4: אגרות
משה אורח חיים
חלק א'

משה

סימן קיר

להתקשט לאשה בליפסטיק

ובדבר אם מותר לאשה להתקשט בליפסטיק, הנה אסורה משני טעמים מאיסור ממחק ומאיסור צביעה ואם הוא לח שליכא ממחק יש עכ"פ איסור צביעה. וכן אסור לאשה לצבוע את פניה מדין צביעה אבל לזרוק את הפאודער לבן על הפנים שלא מתקיים כלל אין בזה איסור צביעה.

או"ח

אגרות

סימן קיב

לנקות שנים בשבת ויו"ט

ובדבר לנקות שנים בשבת ויו"ט עם טוט פעיסט ששוט שאסור שהוא ממחק. ובלא טוט פעיסט בהבראש המיוחד לזה מותר שהוא כמו רחיצת שאר אבר אחד אבל ישטוף רק בצונן. ואת הבראש טוב שלא ללחלח במים קודם הניקוי מחשש סחיטה בשער. ואחר הניקוי לא ירחץ את הבראש אף שלא בשפשוף שאין שם סחיטה משום שאין לו צורך שוב היום ואין לרחוץ בשביל מחר.

**Source 5:
The 39
Melachos
by Rabbi
Dovid
Ribiat**

F) The concepts of the Memarayach act

a) Memarayach entails "smearing", not "pressing"

It is important to understand that Memarayach is a Toldah of Memachaik and must therefore fall within its general premise. Memachaik, the Av Melocho, is basically an act of smoothing; a process whereby a solid surface is scraped or rubbed smooth by lateral (i.e. side to side) motions against a surface.

Memarayach the Toldah is similarly a form of smoothing, with the only difference being that it is applicable to pliant, moldable substances instead of hard solid materials.

In the M'deoraisa applications of Memarayach (e.g. soft wax, congealed fat), the Melocho can only take place with rubbing or smearing-type motions. This can only occur with pressure that is applied in lateral (side to side) movements.⁶³

Merely applying vertical pressure to a substance and thereby flattening it or changing its shape is not Memarayach (even if the substance becomes smoothed incidentally in the process).

a-1) Rabbinic restrictions on pressing a substance

Although "pressing" is not Memarayach M'deoraisa, there is a general Rabbinic prohibition on even merely pressing a firm semisolid substance (such as wax or congealed fat) because of the likelihood that one will forget himself and perfect the finished surface by smoothing it.⁶⁴ Because smoothing semisolids is Memarayach M'deoraisa, the Sages found it necessary to protect the Melocho from serious transgression. (See also G below).

However, these same restrictions were not imposed on Rabbinically forbidden substances such as ointments and creams, as shall be seen further.

a-2) Applying ointments and creams

As explained above, Memarayach M'deoraisa (e.g. on wax, putty etc.) entails only a rubbing action, not merely dabbing or pressing.

It follows that the "Rabbinic substances" of Memarayach (e.g. creams) are within the same Halachic premises as the "M'deoraisa-substances" (e.g. wax). Therefore, any act that is not Memarayach on a "M'deoraisa-substance" is certainly not Memarayach on a "Rabbinic substance".

Based upon this principle, it would be permissible to press creams, ointments etc. upon a surface as long as no lateral rubbing or smearing is done. (The Sages did not impose restrictions on pressing down "Rabbinic-substances" such as ointments, etc. since the activity is more than one step removed from any Melocho M'deoraisa).⁶⁵

**שמירת
שבת כהלכתה**

יד. תחבושת שמשוחה עליה משחה מבעוד יום*, מותר לתתה על גוף החולה (טו). או על-גבי פצע הגורם לכאב מרובה עד שנחלש כל גופו (ט) (לענין פצעים שטחיים, ראה להלן פרק לה). לא הכין תחבושת — מותר להוציא את המשחה משפופרתה (טז) ולתתה על גוף החולה, על הפצע, או על-גבי הגזה, וכן מותר להוציאה ממיכלה במקל וליתן אותה במקום הדרוש (טז). אבל יש להיזהר מאד בכל זה שלא למרוח את המשחה על גוף האדם או על הגזה, ומותר לשים תחבושת על המשחה שעל גוף האדם, ולית לן בה אם אמנם המשחה נמרחת על-ידי זה (טז).

בענין השימוש בתחבושת ואיספלנית — ראה להלן פרק לה סעיפים כ"ב.

**שלתן ערוך
אורח חיים**

הלכות שבת סימן שכא

הגה ומתן להחליק האכל בשבת ולא הוי

בזה (פ) משום ממחק, הואיל ואפשר לאכל (כה) (פא) בלא זה, ומכל מקום המחקיר *במאכל של תפוחים וכדומה שדרכו בקנה, (פב) *תבוא עליו ברכה (מרדכי ריש פ' כלל גדול).

משנה ברורה

(פ) משום ממחק. הינו, דשענה וזפת וכיוצא בהן מדברים המתמרחין, הממרח ומחליק פניהם יש בזה משום מלאכת ממחק, וכמו שכתבנו לעיל בסימן שיד: (פא) בלא זה. על-כן לאו מידי קעבד, הא אם אי אפשר לאכל בלא זה (סה) אסור, דיש עבוד באכלין מדרבנן, כמו שכתב בסעיף ה, והוא הדין דיש בהם ממחק מדרבנן, ואפשר ואפלו לאותה סעודה אסור [פמ"ג]:

